

Tändsticksmuseet

Museet ligger nära Jönköpings station på det gamla industriområdet som utgjorde platsen för tändstickstillverkningen. Det visar hur tändstickorna utvecklades, tillverkades, packades och marknadsfördes. Det berättar också om alla människor som arbetade med tillverkningen, arbetare, ingenjörer, tjänstemän och disponenter, och hur de bodde. Museet ägs av kommunen och drivs av tre heltidsanställda samt extra guide och sommarpersonal på timmar. De planerar för skolbesök om ca 1,5 timme mellan oktober och april, och helst på måndagar då museet har stängt för allmänheten. De planerar för tre olika teman.

Detta vill de berätta om:

1. Elden och livet
2. Arbetet och industrialismen
3. Tändstickan, teknik och uppfinning

Före besöket:

- Fundera på: Vad används eld till idag och för 100 år sedan?
- Eleverna får fyra bilder på arbetsmiljöer och väljer ut en och motiverar sitt val.
- Fundera på: Vad är en uppfinning? Vilken är den bästa uppfinningen tycker du?

Under besöket:

- Använda/studera/ diskutera olika elddon. Göra kottdjur. Rita egen eld. Diskutera bostadsmiljön, hemarbete och figurerna utifrån montern.
- Rollspel där eleverna får fundera på hur det känns att vara olika personer och bli av med jobbet eller jobba med nya maskinen. Lyssna på Elmer Diktonius dikt "Maskinsång". Packa egen tändsticksask. Diskutera plagiat.
- Rundvandring. Klura på matteuppgifter och mattebegrepp om tändstickor, area, virket. Para ihop länder med deras flaggor. Rita egna etiketter. Diskutera begreppet "efterfrågan"

Efter besöket:

- Intervjua äldre; om arbete, hur man bodde, fritid
- Utställning av ritade teckningar på klädstretch vid gröna väggen.
- Ta reda på: mer om Ivar Kreuger, disponenterna på Tändsticksfabriken, andra uppfinnare och entreprenörer i Jönköping.
- Designa egna etiketter för export (läsa på om landet/kunden och hitta lämpligt motiv.
- Gå stadsvandring eller vandra på tändsticksområdet med karta och/eller QR koder

Rapport av Pia Åkesson, Qvarnstensgruvan i Lungås, på uppdrag av ArbetSam. Pedagogiskt projekt Arbetslivsmuseer som klassrum 2018.

Maskinsång av Elmer Diktonius

(Orlodoffa doschkoff
orlodoffa doschkoff:)
det är maskinen –
jag.
Stänger och hjul
och
nitnaglar skruvar och muttrar
drivremmar (doschkoff) –
många män har gjort mig
släggat och putsat och hamrat och filat
fin är jag fin (orlo)
skinande
sjungande
rungande
skakande
golv och tak.
(Rökning förbjudes!
Spotta ej på golvet!
Osnygghet förbjudes!
Drick ej ur karaffen!
Tillträde förbjudes!
W.C. Kontor.)
Såg du mannen som kom i går? –
han krälar i dag på kryckor,
och flickan som gnolar i dag
blir i morgon rännstensavfall,
och barnet som de avlat
är som de och blir som de –
orlodoffa doschkoff –
min mat.
(Orlodoffa doschkoff
orlo – orlo – orlo:)
Olja och olja
(ha – så jag skrattar!)
människosvett och olja
och blod
(he – så jag ryter!)
Musklerna tvinar.
(hi – så jag flinar!)
hyn färgas gul.
Nacken blir böjd
(hå – så jag suckar!)
sparken i ändan
(ho – så jag hastar!)
en åter färdig
(i väg).